

NVAO • NEDERLAND

TOETS NIEUWE OPLEIDING

HBO-MASTER

KLIMAATPSYCHOLOGIE EN -GEDRAG

Hogeschool van Amsterdam

ADVIESRAPPORT

17-10-2022

Inhoud

1	Procedure NVAO	3
2	Nieuwe opleiding.....	4
2.1	Algemene gegevens.....	4
2.2	Profiel	4
2.3	Panel.....	4
3	Oordeel.....	5
4	Sterke punten.....	6
5	Aanbevelingen.....	7
6	Beoordeling	8
6.1	Standaard 1: Beoogde leerresultaten.....	8
6.2	Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	11
6.3	Standaard 3: Toetsing.....	17
6.4	Graad en CROHO-onderdeel.....	20

1 Procedure NVAO

Het succesvol doorlopen van een procedure toets nieuwe opleiding (TNO) is een voorwaarde voor erkenning door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Pas na deze kwaliteitstoets kan de instelling de bij de opleiding behorende wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's afgeven.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan voor bestaande opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is een *plan*beoordeling. Na accreditatie valt ook de nieuwe opleiding onder de reguliere accreditatieprocedure.

Een NVAO-panel van deskundigen toetst de kwaliteit van de nieuwe opleiding tijdens een locatiebezoek aan de universiteit of hogeschool. Een discussie tussen *peers* vormt de basis van de beoordeling en resulteert in een adviesrapport. Informatie over de invulling van het locatiebezoek en een overzicht van het bestudeerde materiaal zijn opvraagbaar bij de NVAO.

De beoordeling is gebaseerd op de standaarden zoals beschreven in het Beoordelingskader voor de beperkte toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2019, nr. 3198). Over de standaarden geeft het panel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

Dit adviesrapport bevat de bevindingen, overwegingen en oordelen van het panel alsook de sterke punten en aanbevelingen. Op basis van dit rapport neemt de NVAO een accreditatiebesluit. Een beknopt adviesrapport is eveneens beschikbaar. De NVAO publiceert beide rapporten.¹

Als gevolg van de beperkende omstandigheden door COVID-19 geldt voor deze toetsing een tijdelijke NVAO-procedure.

Meer informatie over de NVAO-werkwijze en de (tijdelijke) TNO-procedure is te vinden op www.nvao.net.

---

¹ <https://www.nvao.net/nl/besluiten>

2 Nieuwe opleiding

2.1 Algemene gegevens

Instelling	Hogeschool van Amsterdam
Opleiding	Hbo-master Klimaatpsychologie en -gedrag
Varianten	Voltijd: Nee. Deeltijd: Ja. Duaal: Nee.
Graad	Master of Science
Afstudeerrichtingen	-
Locatie	Amsterdam
Studieomvang	60 EC ²
Croho³ onderdeel	Gedrag en Maatschappij

2.2 Profiel

De Hogeschool van Amsterdam (HvA) verzorgt vanuit zeven faculteiten voor circa 48.500 studenten een breed palet aan opleidingen op Associate degree-, bachelor- en masterniveau. De Faculteit Maatschappij en Recht heeft per collegejaar 2023-2024 het voornemen te starten met de hbo-master Klimaatpsychologie en -gedrag. Deze professionele master leidt studenten op tot specialist op het gebied van duurzaamheidsgedrag. Studenten leren hoe zij onderbouwde interventies om klimaatbewust gedrag te bevorderen kunnen ontwikkelen en implementeren. Afgestudeerden kunnen werken in rollen als projectleider, programmamanager of adviseur binnen (lokale) overheden, bedrijven of adviesbureaus. Deze deeltijdmaster is bedoeld voor werkende studenten met een bacheloropleiding (Toegepaste) Psychologie of een vergelijkbaar diploma op het gebied van sociale en/of gedragswetenschappen. Studenten dienen voor deze opleiding te beschikken over een relevante werkplek.

2.3 Panel

Samenstelling

- Dr. Mijke Hartendorp (*voorzitter*); Hoofddocent Toegepaste Psychologie en Hoofdonderzoeker lectoraat Employability Transition, Hogeschool Saxion;
- Dr. Carina Wiekens (*lid*); Lector Duurzaam Gedrag, EnTranCe-Centre of Expertise Energy & Academie voor Sociale Studies, Hanzehogeschool Groningen;
- Sara Wortelboer (*lid*); Communicatieadviseur, klimaatpsycholoog en gedragsveranderaar bij adviesbureau voor communicatie & gedrag, Nieuwe Wending;
- Bart Roosenboom, MSc (*lid*); Toetsdeskundige en onderwijskundig adviseur, Fontys Hogescholen en extern examencommissielid bij de Universiteit van Maastricht;
- Loes Damhuis (*student-lid*); studente pre-master Klinische Psychologie aan de Open Universiteit. Afgestudeerd hbo-bachelor Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Ondersteuning

mr. Reinier Gerritzen (secretaris)

Reina Louw (NVAO beleidsmedewerker en procescoördinator)

Locatiebezoek

Amsterdam, 14 september 2022

---

² European Credits

³ Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs

3 Oordeel

Het NVAO-panel oordeelt positief over de kwaliteit van hbo-master Klimaatpsychologie en -gedrag van de Hogeschool van Amsterdam. De opleiding voldoet aan de drie standaarden van het NVAO-kader voor de beperkte toetsing.

In deze deeltijdopleiding worden studenten opgeleid tot specialist op het gebied van klimaatbewust gedrag en leren ze onderbouwde gedragsinterventies te ontwerpen en te implementeren. De opleiding heeft zeer grondig voorwerk verricht bij de ontwikkeling van deze opleiding en heeft daarbij veel verschillende betrokken partijen geraadpleegd. Uit het vooronderzoek blijkt dat het werkveld een sterke behoefte heeft aan professionals met dit onderscheidende profiel. Afgestudeerden kunnen terecht in rollen als projectleider, programmamanager of adviseur in bij (lokale) overheden, bedrijven en adviesbureaus. Om toegelaten te worden tot deze opleiding dienen studenten te beschikken over een bachelor (Toegepaste) Psychologie of vergelijkbaar diploma in de sociale en/of gedragswetenschappen, een relevante werkplek en een voor de opleiding geschikt praktijkvraagstuk. Het panel doet de aanbeveling dat de opleiding de precieze toelatingseisen nog nader specificceert en tevens voor elke student zorg draagt dat het praktijkvraagstuk zich ervoor leent om er gedurende de gehele opleiding goed aan te werken.

Het programma van 60 EC beslaat twee jaar, is goed uitgewerkt en kent een sterke, samenhangende opbouw. De gekozen onderwijsvorm en de goed ingerichte online leeromgeving bieden studenten veel ruimte om de leerstof naar eigen inzicht tot zich te nemen. Inhoudelijk krijgen studenten verschillende onderwerpen aangeboden die goed aansluiten bij de focus van deze psychologiemaster. Het panel vindt wel dat de opleiding nog meer aandacht kan geven aan thema's rondom inclusiviteit en de omgang met diverse doelgroepen. Studenten kunnen ook nog meer leren over (samenwerken met) andere disciplines die betrokken zijn bij klimaatvraagstukken. Studenten werken samen in leergemeenschappen en enthousiaste, bekwame en inhoudelijk gepassioneerde docenten begeleiden ze daarbij. Tijdens de opleiding maken studenten verschillende soorten opdrachten die zij verzamelen in een portfolio. Ze krijgen, onder meer in individuele gesprekken, vaak feedback op hun prestaties, leerpunten en voortgang waardoor de opleiding hun leerproces goed ondersteunt. Aan het eind van elk studiejaar volgt een formeel examenmoment waarin studenten hun studiepunten definitief kunnen verkrijgen. In de basis richt de opleiding dit toetsysteem goed in. Wel dient zij ervoor te zorgen dat studenten nog meer (tussentijdse) feedback toevoegen aan het portfolio dan nu het plan is. Zo verkrijgen opleiding én studenten een completer beeld van de ontwikkeling en een beter inzicht in of studenten de uiteindelijke lat wel of niet hebben behaald. Verder vindt het panel het belangrijk dat de opleiding verzekert dat alle studenten een voor een psychologiemaster benodigde basis aan (kwantitatieve) onderzoeksvaardigheden beheersen.

Samenvattend positioneert deze professionele master zichzelf overtuigend met een onderscheidend profiel in een stimulerende leeromgeving. Het panel heeft alle vertrouwen dat de opleiding de verbeterpunten voortvarend oppakt.

Standaard	Oordeel
1. Beoogde leerresultaten	Voldoet
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
3. Toetsing	Voldoet
<i>Eindoordeel</i>	<i>positief</i>

4 Sterke punten

Het panel constateert de onderstaande sterke punten:

1. Uitgebreid vooronderzoek – Het team heeft voor de ontwikkeling van deze opleiding een zeer grondig vooronderzoek gedaan waarbij zij veel verschillende betrokkenen sprak en een grondige arbeidsmarktanalyse uitvoerde.
2. Betrokkenheid werkveld – De opleiding beschikt over een sterk netwerk in de Amsterdamse metropoolregio met verschillende typen organisaties die bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs zijn betrokken.
3. Onderscheidend profiel – De opleiding heeft een duidelijke focus op het realiseren van klimaatbewust gedrag middels interventies en dit profiel wordt breed gedragen door alle belanghebbenden.
4. Docententeam & lectoraat – Studenten worden begeleid door enthousiaste, gedreven en inhoudelijk zeer gepassioneerde docenten en docent-onderzoekers. Zij hebben een ontwikkelingsgerichte houding en staan open voor feedback om de opleiding weer verder te verbeteren. De opleiding werkt tevens nauw samen met het voor dit profiel zeer relevante lectoraat Psychologie voor een Duurzame stad.
5. Onderwijsprogramma- en leeromgeving – De onderwijsvisie en het gekozen toetsysteem vormen een samenhangend geheel en zijn goed uitgewerkt in het programma. Het programma wordt ondersteund door een inhoudelijk rijk gevulde en aantrekkelijke online leeromgeving. Hieruit kunnen studenten op basis van hun behoeften en interesses materialen raadplegen.

5 Aanbevelingen

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de opleiding doet het panel een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het positieve oordeel over de kwaliteit van de opleiding.

1. Opleidingsnaam & instroom – Licht aankomende studenten goed voor over wat precies de focus is van deze professionele master (klimaatbewust gedrag realiseren) en wat ze hierin gaan leren. Heroverweeg indien nodig de opleidingsnaam. Expliciteer nog beter met welke vooropleidingen studenten precies kunnen worden toegelaten tot deze opleiding. Investeer (op termijn) in een programma waarmee studenten nog ontbrekende kennis en vaardigheden kunnen wegwerken indien een bredere doelgroep dan studenten met een achtergrond in de psychologie toegelaten wordt.
2. Inclusiviteit – Besteed in de opleiding nog meer aandacht aan inclusiviteit en de omgang met verschillende doelgroepen. Mede omdat dit een belangrijke (succes)factor is bij de benadering van de doelgroepen waarop de klimaatbewuste gedragsinterventies zijn gericht.
3. Discipline overstijgend werken – Laat studenten nog meer in aanraking komen met het inter- en transdisciplinaire karakter van klimaatgerelateerde vraagstukken. Onderzoek wat het minimum is dat studenten, naast psychologie, moeten weten van andere relevante vakgebieden.
4. Onderzoek – Verzeker dat alle studenten een basis aan (kwantitatieve) onderzoeksmethoden beheersen bij afronding van deze psychologiemaster.
5. Praktijkvraagstuk – Anticipeer, gezien de prominente positie die het praktijkvraagstuk heeft in de opleiding, op mogelijkheden voor maatwerk en de inbreng van meerdere vraagstukken.
6. Toetsing – Breid het portfolio uit met meer (tussentijdse) feedbackmomenten en feedback op alle opdrachten (datapunten). Dit om een completer beeld te krijgen van de ontwikkeling van de studenten en de mate waarin zij de leeruitkomsten hebben gerealiseerd. Werk tevens de beoordelingscriteria van de leeruitkomsten verder uit, met name die van de competenties 'Adviseren' en 'Professioneel werken'.

6 Beoordeling

6.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Oordeel

Voldoet

Bevindingen en overwegingen

Profiel

De hbo-master Klimaatpsychologie en -gedrag (hierna: de opleiding) van de Faculteit Maatschappij en Recht van de Hogeschool van Amsterdam (hierna: HvA) beoogt studenten op te leiden tot specialist op het gebied van klimaatbewust gedrag. De HvA heeft deze opleiding opgezet in samenwerking met de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie, het lectoraat Psychologie voor een Duurzame Stad en diverse werkveldorganisaties uit (met name) de Amsterdamse metropoolregio. De afgestudeerde professionals zijn in staat om op basis van een grondige analyse gedragsinterventies te ontwerpen en implementeren. Door psychologie te combineren met kennis over duurzaamheid en klimaatverandering biedt de opleiding studenten zo een handelingsperspectief om klimaatbewust gedrag te realiseren.

Het panel is onder de indruk hoe gedegen en grondig de opleiding het vooronderzoek en de ontwikkeling van het beroeps- en opleidingsprofiel heeft aangepakt. In het dossier worden verschillende belangrijke klimaatgerelateerde ontwikkelingen beschreven en deze zijn in aantal en urgentie alleen maar verder toegenomen in de periode richting de visitatiedag. Tevens consulteerde de opleiding een groot aantal publieke organisaties, bedrijven en brancheverenigingen om meer inzicht te krijgen in het benodigde profiel en de daarbij passende leerresultaten. Tot slot heeft de opleiding een enquête onder potentiële studenten (circa 300 respondenten) uitgevoerd om de animo hiervoor te peilen. Al deze inspanningen hebben er volgens het panel aan bijgedragen dat de opleiding erin geslaagd is een helder en onderscheidend profiel neer te zetten.

Aansluiting werkveld

In de gesprekken bevestigen de werkveldpartners volmondig het belang van dit profiel voor hun praktijk. De vraag naar professionals op het gebied van duurzaamheid neemt alleen maar toe. Het ontbreekt in hun organisaties specifiek ook aan gedragswetenschappers die hun kennis over gedrag en gedragsverandering zodanig kunnen toepassen dat de structurele gedragsverandering kan optreden die nodig is om klimaatvraagstukken te beantwoorden. Afgestudeerden van deze opleiding kunnen volgens het werkveld, liever vandaag dan morgen, aan de slag in rollen als projectleider, programmamanager of adviseur in verschillende soorten organisaties zoals (lokale) overheden, bedrijven en reclame- of adviesbureaus. Daarbij zien de werkveldvertegenwoordigers voldoende kansen voor zowel studenten die direct na hun bachelor deze opleiding volgen als voor werkende studenten die zich via deze master willen doorontwikkelen. Het panel concludeert dat deze opleiding echt in samenspraak met het werkveld tot stand is gekomen en dat het profiel zeer goed beantwoordt aan de behoeften die de praktijk heeft.

Competenties

Om nadere inkleuring te geven aan het profiel van de beoogde professional formuleert de opleiding vier competenties namelijk 'Klimaatbewust gedrag realiseren' ('KGR'), 'Praktijkgericht onderzoeken', 'Adviseren' en 'Professioneel werken'. Zij stelt in het dossier dat 'KGR' duidelijk het belangrijkste is en dat de andere drie competenties in meer of mindere mate daaraan ondersteunend zijn. Alle competenties zijn vervolgens vertaald naar meerdere leeruitkomsten per competentie. Bij de bestudering van het dossier riep de keuze voor deze competenties en hun onderlinge rangschikking enkele vragen op. Zo vroeg het panel zich af waarom 'KGR' niet is opgesplitst in meerdere aparte competenties (Ontwerpen bijvoorbeeld) zoals dat bij de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie het geval is en waarom adviseren dan weer wel een aparte competentie is.

In de gesprekken heeft de opleiding haar keuzes voor het competentieprofiel overtuigend kunnen onderbouwen. In het vooronderzoek kwamen volgens de gesprekspartners telkens deze vier competenties op hoofdlijnen naar voren en bleek dat het kunnen realiseren van klimaatbewust gedrag het hoofddoel van de opleiding moet zijn. Om dit hoofddoel te kunnen realiseren dienen studenten verschillende elementen te beheersen. Deze komen samen in de door het lectoraat ontwikkelde SPARK-procescirkel (Sustainable Psychology and Applied Research Knowledge) die een centrale positie heeft in de opleiding. In deze SPARK-procescirkel leren studenten op methodische wijze interventies te ontwikkelen om klimaatbewust gedrag te beïnvloeden. Omdat alle onderliggende elementen in dit proces zo met elkaar verbonden zijn, heeft de opleiding ervoor gekozen om deze in één competentie 'KGR' te vervatten. De leeruitkomsten maken vervolgens duidelijk wat studenten allemaal als onderdeel van deze competenties moeten kunnen aantonen. 'KGR' is dus de belangrijkste competentie en heeft derhalve in het programma meer gewicht qua leeruitkomsten, opdrachten en datapunten. Tegelijkertijd is een competentie als 'Praktijkgericht onderzoeken' voorwaardelijk om het hoofddoel, onderbouwde gedragsinterventies realiseren, te kunnen bereiken. 'Professioneel werken' is noodzakelijk voor de professionele en persoonlijke ontwikkeling van de student. Studenten moeten dus aantonen dat zij deze competenties ook beheersen.

Hoewel advies geven een (impliciet) onderdeel is van de SPARK-procescirkel heeft de opleiding in een later stadium van het ontwikkelproces op uitdrukkelijk verzoek van het werkveld 'Adviseren' als aparte competentie toegevoegd. Adviseren (als tweede beroep) is volgens hen zo belangrijk voor de rol die deze professionals in de praktijk gaan vervullen dat studenten dit expliciet dienen te ontwikkelen en aan te tonen. Het werkveld geeft in de gesprekken aan nog steeds blij te zijn dat de opleiding dit advies overnam. Voor het panel wederom een bewijs dat de opleiding heel goed heeft geluisterd naar de daadwerkelijke behoeften van het werkveld. Met deze toelichting acht het de gekozen leerresultaten in samenhang passend.

Niveau

Voor het panel staat vast dat de leerresultaten voldoen aan het vereiste masterniveau. De opleiding maakt in het dossier goed inzichtelijk in hoeverre de leeruitkomsten per competentie aansluiten bij de vier pijlers van de professionele masterstandaard van de Vereniging Hogescholen. Het masterniveau van deze opleiding blijkt verder uit de duidelijke aanvullende en specialiserende functie die deze opleiding vervult ten opzichte van de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie. Studenten verdiepen hun psychologische kennis en verbreden zich middels de theorie over klimaatgerelateerde vraagstukken. Studenten leren daarbij een breed scala aan theorieën en methoden, worden geacht deze met elkaar te kunnen vergelijken en vervolgens onderbouwde keuzes te kunnen maken voor welke ze gaan toepassen op

praktijkvraagstukken. De opleiding verwacht verder van studenten dat hun interventies leiden tot het creëren van nieuwe kennis en werkwijzen in organisaties (doorwerking). Tot slot getuigt de toenemende complexiteit die het vormgeven van het praktijkvraagstuk vereist naarmate de opleiding vordert en de verwachte mate van zelfsturing en reflectie, ook rondom de competentie 'Professioneel werken', van een opleiding van masterniveau.

(Inter)nationaal perspectief

In de stukken leek de opleiding zich met name te richten op (de regio) Amsterdam. Tijdens de gesprekken is voor het panel duidelijk geworden dat zij een breder bereik heeft. De focus ligt met name op (groot)stedelijke omgevingen. Zij baseert deze keuze mede op de ontwikkeling dat (straks) het overgrote deel van de mensen in Nederland en daarbuiten in stedelijke gebieden woont. De keuze voor stedelijke omgevingen is tevens in lijn met de profilering van de HvA. Voorbeelden en casussen zullen vaak over Amsterdam gaan. Studenten kunnen het geleerde echter in elke stedelijke omgeving toepassen, vooral omdat bij het ontwerpen van een interventie aandacht wordt besteed aan de specifieke gedragsdeterminanten in een specifieke context. Het werkveld geeft hierbij nog aan dat zij projecten in het hele land doen, van stad tot platteland. Hoewel de (politieke) context telkens anders is, zijn bepaalde gedragsprincipes die studenten leren meer algemeen en in principe ook in andere, niet stedelijke, contexten toe te passen. Dit vindt het panel positief om te horen en het hecht eraan op dit punt te benadrukken dat de opleiding studenten meegeeft dat buiten (rand)stedelijke omgevingen ook veel gedragsexperts nodig zijn bij grote thema's als de landbouwtransitie en grootschalige opwekking van duurzame energie.

Studenten krijgen veel internationale literatuur aangeboden en de opleiding heeft internationale criteria meegenomen in de formulering van de leeruitkomsten. Verder heeft zij een start gemaakt met een internationaliseringsbeleid. De opleiding geeft aan dat dit beleid zich nog in de beginfase bevindt, maar zij voorziet in de toekomst eventueel wel in een internationale groep studenten. Het panel vroeg zich nog af in hoeverre een afgestudeerde van deze opleiding ook buiten Nederland kan werken. De opleiding geeft aan dat het wel het geval is voor andere westerse landen, maar dat dit vooralsnog niet geldt voor landen waar cultuurverschillen groter zijn. Daar streeft zij ook niet naar. Voor studenten die dat aspect graag willen, stelt zij dat deze opleiding gewoonweg minder passend is. Het panel waardeert dit duidelijke en transparante standpunt en vindt dat het internationale perspectief zo voldoende is geborgd.

Opleidingsnaam

Tot slot is de gekozen opleidingsnaam nog onderwerp van gesprek geweest. De titel Klimaatpsychologie en -gedrag was voor het panel op meerdere manieren te interpreteren en maakt niet direct duidelijk waar het in deze master precies over gaat. De opleiding geeft in de gesprekken aan dit herkenbaar te vinden. Aan de naamkeuze ging een uitgebreide discussie vooraf. Klimaatpsychologie is een breed begrip. Dat behelst mede de invloed van klimaatverandering op het leven van mensen en de gevolgen die dat kan hebben voor hun welzijn. Dat aspect komt minder aan bod in deze opleiding. De focus ligt op het stimuleren van klimaatbewust gedrag. Daarom heeft het team uiteindelijk gekozen voor de toevoeging "en -gedrag". Het panel begrijpt deze gedachtegang en kan de uiteindelijke naamkeuze volgen. Wel hecht het eraan te benadrukken dat voor aankomende studenten voldoende duidelijk dient te zijn waar het in deze master nu precies om draait. De opleiding geeft aan dat zij verwacht dat dit helder is voor bachelorstudenten Toegepaste Psychologie van de HvA omdat klimaatbewust gedrag daar één van de kernthema's is. Zij verwacht ook dat het duidelijk is voor andere geïnteresseerden en baseert zich hierbij op resultaten van de eerdergenoemde enquête onder

studenten. Het panel adviseert om in de voorlichting richting potentiële studenten duidelijke verwachtingen te scheppen over de aard van het profiel en de inhoud van het programma. Mocht de opleiding dan ervaren dat de gekozen opleidingsnaam bij studenten tot afwijkende verwachtingen leidt dan adviseert het panel om (opnieuw) alternatieven te onderzoeken en de opleidingsnaam (voor aanvang van de opleiding) aan te passen.

Het panel concludeert dat de opleiding op basis van uitgebreid vooronderzoek een onderscheidend profiel neerzet dat aansluit bij relevante actuele ontwikkelingen. Het werkveld is nauw betrokken bij de totstandkoming van deze opleiding en onderschrijft het belang van deze professionals voor de arbeidsmarkt. Tevens is de prominente rol van het lectoraat Psychologie voor een Duurzame Stad in deze opleiding een positief punt. De door de opleiding geformuleerde competenties passen in samenhang bij het profiel en zijn op het juiste masterniveau beschreven. De stedelijke profilering is helder en ook het internationale perspectief is voldoende aanwezig in de opleiding. Tot slot is de opleidingsnaam op meerdere manieren te interpreteren en is goede communicatie met potentiële studenten over de precieze inhoud van de opleiding dan ook raadzaam.

6.2 **Standaard 2: Onderwijsleeromgeving**

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Oordeel

Voldoet

Bevindingen en overwegingen

Opbouw programma

De opleiding zet een goed gestructureerd, samenhangend en inhoudelijk rijk programma neer dat goed aansluit bij de kenmerken van de doelgroep. De deeltijdopleiding duurt twee jaar en is opgedeeld in vier semesters van 15 EC. Alle semesters kennen een vergelijkbare opbouw in twee blokken. Elk semester staat een transitithema centraal en doorlopen studenten één of twee stappen van de SPARK-procescirkel. In het programma maakt de opleiding voor elke competentie inzichtelijk aan welke leeruitkomsten studenten in dat blok en semester werken. De geformuleerde leeruitkomsten beschrijven op heldere en concrete wijze wat studenten zouden moeten kunnen. Inhoudelijk zijn de leeruitkomsten een logische vertaling van de competenties.

Het panel is verder positief over de doorlopende professionaliseringslijn waarin de competentie 'Professioneel werken' centraal staat. Studenten krijgen een gevarieerde set aan activerende opdrachten en hebben veel ruimte en keuzevrijheid in de manier waarop ze met de opdrachten aan de slag gaan. Deze gekozen systematiek lijkt goed te passen bij de opzet van deze lijn en stelt studenten in staat om deze competentie goed te ontwikkelen. Een interessant onderdeel van deze leerlijn is de training tot klimaatcoach van de Stichting KlimaatGesprekken. De klimaatgesprekken lijken alleen nog wel erg gericht te zijn op het privéleven van studenten. Het panel adviseert op dit punt om in deze gesprekken ook de verbinding te leggen met de werkcontext zodat studenten dit instrument straks ook als professional op de werkvloer kunnen inzetten.

Werkvormen

Studenten gaan één dag per week naar de HvA. Didactisch is het programma gebaseerd op de bouwstenen van High Impact Learning that Lasts (HILL). In het dossier licht de opleiding duidelijk toe hoe deze bouwstenen terugkomen in het programma. De didactische keuzes leiden tot een zeer studentgericht programma met veel flexibiliteit voor studenten. Ze krijgen geen klassieke vakken of lessen, maar werken in leergemeenschappen van circa 25-30 studenten. De opleiding biedt de kennis en vaardigheden 'just in time' aan. Dat wil zeggen dat de opleiding in de online leeromgeving Brightspace een uitgebreide toolbox ter beschikking stelt en dat studenten (deels) zelf kiezen wat ze hieruit benutten voor hun opdrachten en praktijkvraagstukken. Het panel vindt dat een interessante en goede didactische keuze. De opzet van Brightspace is overzichtelijk en de materialen zijn goed te vinden, door te nemen en professioneel vormgegeven. Dat is echt een sterk punt en sluit goed aan bij de didactische opzet van deze opleiding.

De opleiding vereist met deze werkwijze een sterke mate van zelfregie van studenten, maar dat mag volgens haar worden verwacht van de doelgroep van werkende studenten die er bewust voor kiezen om deze opleiding naast hun werk te volgen. In het eerste semester bouwt de opleiding expliciet tijd en ruimte in het onderwijsprogramma in, zodat alle studenten goed leren werken met het beoogde onderwijsmodel. Docenten en coaches ondersteunen hen hierbij en ook in de leergemeenschap helpen studenten elkaar. Het team heeft al ervaring met het werken in leergemeenschappen vanuit de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie. Het panel verwacht dat deze studenten in het algemeen inderdaad goed kunnen omgaan met de verwachte zelfstandigheid. Wel is het belangrijk om in de begeleiding op dit punt een vinger aan de pols te houden, zeker ook voor jongere, pas afgestudeerde bachelorstudenten.

Studeerbaarheid

Het sterke programma is tegelijkertijd ambitieus en vraagt veel van studenten. In totaal besteden ze ongeveer 20 uur per week aan hun studie, waarvan één dag op school. De opleiding verwacht dat de verwachte studielast voor de beoogde doelgroep te doen is. Ook omdat studenten door het flexibele karakter van het onderwijs inhoudelijke keuzevrijheid hebben. Slechts een beperkt aantal inhoudelijke onderdelen is verplicht. Voor de rest kiezen studenten zelf op basis van hun behoeftes wat zij wel en niet doen. Het programma is echter minder flexibel als het gaat om vertragen en versnellen. Binnen leergemeenschappen is wel enige differentiatie in tempo mogelijk, maar de fasering van het programma is voor alle studenten gelijk. Het eerste semester lijkt (qua opdrachten) verder iets minder zwaar dan de andere drie. De opleiding kan dit in de gesprekken goed onderbouwen. Zij geeft aan dat die indruk kan bestaan doordat in het eerste semester, in de woorden van de opleiding, "veel pannetjes op het vuur moeten worden gezet". Studenten moeten bekend raken met de werkwijze van de opleiding, de leergemeenschap wordt opgestart en ze hebben tijd en ruimte nodig voor het goed verkennen en vormgeven van hun praktijkvraagstuk. Deze opstartactiviteiten vergen best veel van studenten. Het panel vertrouwt met deze uitleg erop dat de opleiding in alle semesters oog heeft en houdt voor een haalbare en evenwichtige studielast. Omdat het docententeam wekelijks bij elkaar zit, kan zij qua studeerbaarheid en studievoortgang de vinger aan de pols houden en bijsturen waar nodig.

Begeleiding

Studenten krijgen intensieve begeleiding tijdens de opleiding. Elke student heeft een coach professionele ontwikkeling. Elk blok voeren coach en student een gesprek aan de hand van het digitale portfolio en het persoonlijke ontwikkelplan (POP). De coaches zijn ook als vaste docenten verbonden aan de leergemeenschappen. Op de werkplek worden studenten begeleid door een praktijkbegeleider. Zij geven regelmatig feedback op de opdrachten en hebben ook een

(adviserende) rol in de beoordeling van studenten. Elk semester vindt een driegesprek plaats tussen student, coach professionele ontwikkeling en praktijkbegeleider. De opleiding stelt in het intakedossier bepaalde eisen en verwachtingen aan de praktijkbegeleiders qua opleidingsniveau, betrokkenheid en wanneer en hoe zij geacht worden feedback te geven op het werk van de student. Op de vraag van het panel hoe zij praktijkbegeleiders gaan voorbereiden op hun begeleidende en (mede)beoordelende rol geeft de opleiding aan dat zij hen voor de opleiding start hierop goed zal voorbereiden door ze onder meer (middels filmpjes) te instrueren.

Inhoud

De opleiding heeft een Body of Knowledge and Skills (BoKS) opgesteld waarin per semester, per competentie/leeruitkomst is te zien welke kennis, vaardigheden en houdingsaspecten aan de orde komen. Naast deze BoKS krijgen studenten elk semester contextkennis rondom de vier transitithema's eiwittransitie, energietransitie, mobiliteitstransitie en circulaire economie. In het begin van het semester worden deze transitithema's in een 'deep dive' vanuit verschillende invalshoeken belicht. Ook tijdens het semester biedt de opleiding voorbeelden aan die zo veel mogelijk zijn afgestemd op het thema dat dan centraal staat. Deze opzet in combinatie met de toolbox en literatuurlijst die het panel inzag, geeft het vertrouwen dat de opleiding inhoudelijk gedegen is opgezet en qua kennis voldoet voor een dergelijke psychologiester.

Wel heeft het panel tijdens de gesprekken met de opleiding van gedachten gewisseld over de gemaakte inhoudelijke keuzes. In lijn met de profilering is psychologie het inhoudelijke hoofdbestanddeel. Klimaatvraagstukken bestrijken echter meer terreinen. Aanpalende vakgebieden als sociologie, communicatie en (klimaat)transitiekunde krijgen minder nadrukkelijk aandacht. Het panel begrijpt de inhoudelijke onderbouwing van de opleiding en onderschrijft dat zij keuzes moet maken, anders wordt het te veel voor studenten. Toch geeft het haar mee om scherp te blijven kijken of de thans aangeboden inhoud in bredere zin voldoende basis biedt voor studenten om hun vraagstukken goed te kunnen benaderen. De opleiding geeft aan dat in de gaten te houden en indien nodig kan zij relatief gemakkelijk bijsturen door de toolbox met relevante inhoud uit te breiden. Daarnaast is er een boekenclub en organiseren studenten lunch & learn-bijeenkomsten als één van de opdrachten. Daar kunnen ook ontbrekende inhoudelijke thema's aan bod komen. Het panel vertrouwt erop dat de opleiding dit aandachtspunt zo ondervangt.

Interdisciplinair werken

De hiervoor beschreven inhoudelijke keuzes riepen nog een andere op vraag bij het panel. Bij klimaatvraagstukken zijn veel verschillende disciplines betrokken. Deze opleiding heeft als gezegd vooral een psychologische/gedragmatige insteek en biedt studenten contextkennis aan door vanuit verschillende invalshoeken naar transitievraagstukken te kijken. Daarmee is deze opleiding wel multidisciplinair, maar nog niet zo zeer inter- of zelfs transdisciplinair. Daarom vraagt het panel zich af of studenten voldoende leren de verbinding te zoeken en samen te werken met bijvoorbeeld juridische, economische en technische professionals, en met groepen inwoners en andere stakeholders in een transdisciplinaire context. In het dossier en de gesprekken toont de opleiding zich er duidelijk bewust van dat samenwerken met andere disciplines één van de belangrijkste uitdagingen is voor klimaatvraagstukken. De opleiding geeft aan dat binnen de leerlijn 'Professioneel werken' ruimte is voor een (nog te ontwikkelen) lessenreeks over inter- en transdisciplinair werken waarbij zij gastsprekers betreft. Ook komt dit aspect naar voren in één van de leeruitkomsten en is het onderdeel van de SPARK-procescirkel. Tot slot hebben studenten hopelijk verschillende achtergronden wat werken vanuit verschillende invalshoeken kan bevorderen.

Het panel vraagt zich af of dat reeds voldoende is en doet daarom enkele concrete suggesties om inter- en transdisciplinair werken verder te bevorderen. Ten eerste kan de opleiding het praktijkvraagstuk van de student nog explicieter positioneren als een transdisciplinaire opdracht door hier bij de intake bepaalde eisen aan te stellen. Ten tweede kan zij om vorm te geven aan transdisciplinair werken, in het eerste semester voldoende aandacht besteden aan de bredere kaders en de context van de praktijkvraagstukken en faciliteren dat studenten met de verschillende stakeholders in gesprek gaan. Tot slot kan het een optie zijn om met de andere klimaatgerichte masters van de HvA een gezamenlijke week te organiseren om meer over elkaars vakgebieden te leren en elkaars taal te leren spreken.

Inclusiviteit

Het panel vindt dat thema's rondom inclusiviteit nog onderbelicht blijven in de opleiding, terwijl zij in het dossier wel stelt dat belangrijk te vinden. Het onderschrijft de stelling dat dit aspect deels is geborgd doordat de HvA een diverse studentpopulatie kent en opereert in een grootstedelijke context met diverse praktijkvraagstukken. Toch is in algemene zin weinig concreet onderwijs rondom inclusiviteit, diversiteit en cultuurverschillen in het programma terug te vinden. Meer specifiek mist het panel hoe studenten leren om in hun doelgroepanalyse, interventies en de communicatie hierover aan te sluiten bij diverse groepen mensen met verschillende (culturele) achtergronden. Dit punt wordt weliswaar genoemd in een leeruitkomst van de competentie 'Professioneel werken', maar in de leeruitkomsten van 'KGR' komt dit aspect niet zichtbaar terug. In de gesprekken stelt de opleiding dat studenten hun analyses en interventies zeker zullen moeten afstemmen op de doelgroep. Dat komt in meerdere fasen van de SPARK-procescirkel aan bod. Ook in de leergemeenschappen leren studenten elkaars doelgroepen kennen. De mate van diversiteit van deze doelgroep is echter sterk afhankelijk van de praktijkvraagstukken van studenten. Daarom doet het panel de aanbeveling om voor alle studenten meer aandacht te geven aan inclusiviteit en doelgroepgericht werken, dit te expliciteren in de leeruitkomsten en onderwijs hierover toe te voegen aan de toolbox.

Praktijkvraagstuk

Studenten werken gedurende de opleiding aan een praktijkvraagstuk (SPARK de stad) uit hun werkomgeving. Gedurende vier semesters analyseren zij dit praktijkvraagstuk stap voor stap met behulp van de SPARK-procescirkel om uiteindelijk te komen tot een onderbouwde gedragsinterventie die zij implementeren en evalueren. Daarnaast blijkt uit de gesprekken dat de (afzonderlijke stappen uit) de SPARK-cirkel vaker aan bod komt in het onderwijs door de inbreng van praktijkcasuïstiek in samenwerking met het lectoraat. De opleiding heeft in het dossier nog niet gespecificeerd aan welke precieze eisen de uiteindelijke interventies moeten voldoen en op welke schaal deze dienen plaats te vinden. In de gesprekken blijkt dat zij hier al wel een beeld bij heeft. Gezien het belang van deze (eind)opdracht vindt het panel het belangrijk te benadrukken dat de opleiding nog nader uitwerkt welke eisen zij precies aan de interventies stelt. Tevens raadt het aan om naast de evaluatie van het effect en het proces van de interventie ook de evaluatie van de context/structuur mee te nemen (bijvoorbeeld: onder welke voorwaarden is de interventie uitgevoerd en met welk gevolg).

De centrale positie van het praktijkvraagstuk is volgens het panel een begrijpelijke keuze die het praktijkgerichte karakter van deze deeltijdopleiding bevordert en studenten in staat stelt het geleerde toe te passen in de eigen organisatie. Tegelijkertijd is dit een kwetsbaar punt van de opleiding. De praktijk is weerbarstig en praktijkvraagstukken die twee jaar in beslag nemen én perfect passen bij alle fasen van de SPARK-procescirkel zijn mogelijk eerder uitzondering dan

regel. De opleiding onderkent deze kwetsbaarheid. Zij tracht dit te ondervangen door bij de start al duidelijke eisen te stellen aan het praktijkvraagstuk en hierop ook commitment te vragen bij de praktijkbegeleiders. De opleiding informeerde tevens bij andere professionele masters van de faculteit wat zij doen als een vraagstuk gedurende de opleiding verandert of zelfs niet meer uitgevoerd kan worden. De opleiding leidt daaruit af dat zij dan in samenspraak met de studenten moet komen tot een maatwerkoplossing. Studenten kunnen dan wellicht latere fases van de SPARK-procescirkel doorlopen met een andere casus of ergens een prototype maken. Indien nodig biedt het lectoraat ingangen bij organisaties waar praktijkvraagstukken spelen. Het panel constateert dat de opleiding zich bewust is dat de keuze om het praktijkvraagstuk zo prominent te maken mogelijke kwetsbaarheden met zich meebrengt. Zij vertrouwt erop dat zij hier goed op kan inspelen, maar doet daarbij wel de aanbeveling om alvast te anticiperen op dat maatwerk regelmatig nodig zal zijn en hierover goed te communiceren met studenten. Daarbij herhaalt het panel de aanbeveling om het praktijkvraagstuk expliciet nog meer transdisciplinair te positioneren. Tot slot hecht het panel eraan te benadrukken dat de opleiding aan studenten communiceert dat de praktijkvraagstukken niet gelimiteerd zijn tot het metropoolgebied Amsterdam.

Onderzoek

Studenten tonen hun onderzoek(end vermogen) aan in de competentie 'KGR' en 'Praktijkgericht onderzoeken'. In de toolbox krijgen studenten verschillende kwalitatieve en kwantitatieve methoden aangereikt die wat het panel betreft een voldoende basis vormen voor deze opleiding. De opleiding toetst echter niet elk van deze onderzoeksmethoden expliciet af. De aard van hun individuele praktijkvraagstuk bepaalt welke onderzoeksmethoden studenten daadwerkelijk gaan inzetten en waarover zij dus verantwoording moeten afleggen. Deze werkwijze riep bij het panel de vraag op of alle studenten bij afronding van de opleiding voldoende kunnen aantonen dat zij de, met name kwantitatieve, onderzoeksmethoden beheersen die mogen worden verwacht van een afgestudeerde master (klimaat)psychologie. De opleiding geeft in de gesprekken aan dat een groot deel van de doelgroep deze methoden in meer of minder mate heeft geleerd in hun bacheloropleiding. Verder is de verwachting dat veel praktijkstukken vragen om de inzet van een variëteit aan kwalitatieve en kwantitatieve methodieken. Daarbij is kwalitatief onderzoek een vast element binnen de SPARK-procescirkel. Tegelijkertijd onderkent de opleiding dat de situatie zich kan voordoen dat een student zowel in de bachelor- als masteropleiding niet of nauwelijks met kwantitatief onderzoek in aanraking komt. Dat acht het panel onwenselijk. Het doet daarom de aanbeveling om de beheersing van een basis aan kwantitatieve onderzoeksmethoden voor alle studenten af te dekken door het verzamelen, verwerken en/of interpreteren van data (verplicht) aan bod te laten komen in het programma, hier een leeruitkomst over te formuleren en er een opdracht en datapunten voor in te richten.

Instroom

Zowel pas afgestudeerden als al (langer) werkende studenten zijn in principe welkom bij deze opleiding. De opleiding stelt verschillende toelatingseisen aan studenten. Afgestudeerde hbo-bachelors Toegepaste Psychologie of wo-bachelors Psychologie zijn de meest voor de hand liggende doelgroep. Studenten met een afgeronde bachelor op het gebied van sociale en/of gedragswetenschappen zijn ook toelaatbaar. Daarbij geeft de opleiding in de gesprekken aan een brede definitie te hanteren; de bacheloropleiding Communicatie valt hier bijvoorbeeld ook onder. Studenten van andere bacheloropleidingen zijn alleen toelaatbaar in combinatie met (aanvullende) psychologische scholing en dit gaat altijd in overleg. Studenten dienen daarnaast te beschikken over een relevante werkplek en vooraf een beschrijving van het praktijkvraagstuk aan te leveren. Tot slot stelt de opleiding gezien de internationale literatuur middels een

assessment het niveau van de Engelse leesvaardigheid vast. Daarbij is niveau C1 vereist, kunnen studenten bij B2 ondersteuning aanvragen en is een lager niveau een negatieve indicatie.

Het panel acht de instroomeisen in het algemeen passend, maar vraagt zich wel af wie de opleiding nu precies wel en niet toe wil laten en wat hier de gevolgen van kunnen zijn. Een bachelor (Toegepaste) Psychologie of soortgelijk bachelordiploma in de sociale en/of gedragswetenschappen is een verstandige eis om tijdens de master voldoende diepgang te kunnen realiseren. Door hiervoor een brede definitie te hanteren biedt de opleiding meer mensen de kans om zich naast hun werk op dit terrein verder te ontwikkelen. Dan is wel de vraag over welke basis elke student bij aanvang van de opleiding dient te beschikken. Het panel doet de aanbeveling om in aanloop naar de start de instroomeisen nog eens kritisch tegen het licht houden, met name de precieze toelaatbare vooropleidingen, psychologische basiskennis, expertise in gedragsverandering en onderzoeksvaardigheden. De opleiding geeft aan op termijn een summerschool te willen starten waar potentiële studenten deficiënties kunnen wegwerken of hen de mogelijkheid te bieden enkele bachelorvakken te laten volgen. Dit vindt het panel ook goede stappen voor de toekomst.

Docenten

Het panel is zeer positief over het enthousiaste, gedreven en inhoudelijk zeer gepassioneerde docententeam. Uit de aangeleverde docentprofielen blijkt dat het docententeam de voor deze opleiding benodigde expertise zowel op het gebied van klimaatgedragsverandering, adviseren, onderzoek, als professionele ontwikkeling goed afdekt en dat docenten elkaar inhoudelijk aanvullen. Ook zijn er nauwe contacten met het werkveld en is het lectoraat sterk betrokken bij de opleiding. Didactisch zijn docenten voldoende bekwaam, mede door hun ervaringen met leergemeenschappen en programmatisch toetsen in de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie. Met de verwachte instroom kan het huidige team het programma ook qua capaciteit goed uitvoeren. Indien nodig kan de opleiding docenten van andere (bachelor)opleidingen en lectoraten inzetten.

Wat het panel nadrukkelijk nog wil prijzen, is de eerlijke, open en ontwikkelingsgerichte houding van het team. Tijdens de gesprekken beantwoordden de gesprekspartners de vragen telkens naar eer en geweten. Het team heeft over nagenoeg elk dilemma dat het panel voorlegde zelf in de ontwikkeling al nagedacht en staat voor hun gedeelde visie en gemaakte keuzes. Tegelijkertijd toont het team zich leergierig en veranderingsbereid voor de bespiegelingen en feedback van het panel. Daarom heeft het alle vertrouwen dat de opleiding de geconstateerde verbeterpunten voortvarend zal oppakken.

Het panel concludeert op basis van voorgaande dat de opleiding een goed opgebouwd, gevarieerd en duidelijk samenhangend programma heeft neergezet. De ontwikkeling van studenten staat duidelijk centraal en ze worden intensief begeleid door zeer enthousiaste en bekwame docenten. Voor studenten is dit programma ambitieus maar studeerbaar doordat het 'just in time'-onderwijs en de toolbox in Brightspace hen de nodige flexibiliteit bieden. De opleiding kan zichzelf nog verbeteren door meer aandacht te besteden aan aanpalende vakgebieden en interdisciplinair werken. Ook thema's rondom inclusiviteit en diversiteit (van de doelgroep) verdienen nog meer aandacht. Tot slot raadt het panel aan om de instroomcriteria aan te scherpen, de potentiële kwetsbaarheid van het prominente praktijkvraagstuk alvast te ondervangen en te verzekeren dat elke student een basis aan (kwantitatieve) onderzoeksvaardigheden beheerst.

6.3 Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Oordeel

Voldoet

Bevindingen en overwegingen

Programmatisch Toetsen

Als toetsstelsel heeft de opleiding gekozen voor programmatisch toetsen (PT). Studenten tonen door het maken van een variëteit aan opdrachten aan dat zij alle dertien leeruitkomsten beheersen. In totaal maken studenten zestien opdrachten, acht gerelateerd aan hun praktijkvraagstuk en acht in het kader van hun Persoonlijk Ontwikkelplan (POP). In de opdrachten per blok/semester maakt de opleiding duidelijke koppelingen met de leeruitkomsten. Aan elke leeruitkomst zijn in principe twee opdrachten gekoppeld. Hierop is één uitzondering bij een meer complexe leeruitkomst van de competentie 'KGR' waar vier opdrachten aan zijn gekoppeld. Tijdens het programma voert de opleiding een continue dialoog met studenten over wat van hen wordt verwacht. Hiervoor doorlopen studenten elk blok een feedbackcyclus met feed up, feedback en feed forward. Daarbij vormen feedbackformulieren met zogenaamde single point rubrics een belangrijk kader. Hierin heeft de opleiding voor elke leeruitkomst beoordelingscriteria beschreven die aangeven wat het minimaal verwachte niveau (de standaard voor voldoende) is. Het panel is van mening dat de opleiding met PT een bij de didactische visie en programma passende keuze heeft gemaakt. In combinatie met de feedbackcyclus ondersteunt zij zo actief het leerproces van studenten. De flexibiliteit en praktijkgerichtheid van de toetsing sluiten goed aan bij de doelgroep van deze professionele master.

Datapunten, low-, medium- en high stakes

In het onderwijsprogramma werkt de opleiding PT in de basis goed uit. Zij kan daarvoor putten uit ervaringen hiermee in andere opleidingen, waaronder de bachelor Toegepaste Psychologie. Studenten moeten alle opdrachten maken en verzamelen deze inclusief (eventuele) bijbehorende bewijsstukken en feedbackformulieren in een voortgangstool. Per leeruitkomst kiezen zij vervolgens (meestal) één opdracht om hun ontwikkeling op deze leeruitkomst aan tonen. Dit zogenoemde datapunt of low stake bestaat uit de gemaakte opdracht inclusief verplichte feedback van minimaal één docent en één andere belanghebbende hierop. Deze datapunten leggen studenten vast in hun digitale portfolio in de voortgangstool.

De opleiding faciliteert de doorlopende feedbackcyclus goed in het programma. Vier keer per jaar bespreken studenten hun ontwikkeling met hun coach. Aan het eind van het tweede en vierde blok is dit een formatief beoordelingsmoment, het medium stake gesprek. Dan bespreken coach en student samen aan de hand van het portfolio de mate van ontwikkeling op de competenties en leeruitkomsten. Zowel de mate van beheersing van de competenties en leeruitkomsten als het tempo waarin de student zich ontwikkelt, zijn onderwerp van gesprek. Indien blijkt dat de ontwikkeling van studenten achterloopt dan kunnen zij dit herstellen in aanloop naar het high stake moment.

Aan het einde van elk studiejaar vormen de high stake beslismomenten het formele, summatieve beoordelingsmoment. Een high stake panel, bestaande uit de vakdocent van de leergemeenschap en een onafhankelijke examiner, beoordeelt dan op basis van het portfolio of de student de leeruitkomsten voldoende heeft aangetoond. Is dat het geval dan krijgt de

student 30 EC toegekend. Tijdens de high stake is het de bedoeling dat het panel een holistisch beeld vormt van het functioneren van de student. Daarom kijkt het in principe alleen nog naar de verkregen feedback en niet meer naar de onderliggende bewijsstukken, tenzij het op basis van de feedback alleen niet tot een beoordeling kan komen. De beoordeling tijdens een high stake mag voor studenten in principe niet als een verrassing komen omdat hun ontwikkeling duidelijk is geworden in de feedback op de opdrachten en onderwerp van gesprek is geweest in de (medium stake)gesprekken met de coach. De opleiding organiseert elk blok high stakes dus als het panel besluit dat studenten zich nog niet voldoende ontwikkelen dan kunnen zij dat relatief snel herstellen. Mocht het high stake panel aan het einde van het eerste jaar concluderen dat het onvoldoende vertrouwen heeft in de ontwikkeling van studenten dan krijgen zij het dringende advies de studie te stoppen. Het panel concludeert dat de opleiding alle benodigde stappen en documenten voor de toetsing heeft uitgewerkt. De opleiding richt de medium en high stakes procedureel goed in waardoor de uiteindelijke beoordeling in principe inderdaad niet als een verrassing kan komen voor studenten.

Het panel vroeg zich nog wel af of met name de tweede medium stake momenten niet relatief laat in het semester zijn gepland en of studenten dan nog voldoende tijd hebben om bij te sturen richting de high stake. De opleiding geeft aan dat zij in de planning van de medium stakes heeft gekozen voor het moment dat het portfolio waarschijnlijk op “high stake-niveau” gevuld is. Gedurende het semester krijgen studenten vaak feedback op hun ontwikkeling dus zij weten al eerder hoe ze ervoor staan en of ze zaken moeten aanpassen of aanvullen. Het panel snapt deze overweging en adviseert om als het programma is gestart te monitoren of het gekozen moment inderdaad past of dat enkele weken eerder wellicht beter werkt voor studenten en docenten.

Validiteit en betrouwbaarheid

Uit het Opleidings- en toetsplan en de onderwijs- en examenregeling (OER) in het dossier blijkt dat de opleiding enkele goede maatregelen heeft genomen die het mogelijk maken meer valide en betrouwbaar te toetsen. Zo maken studenten verschillende soorten (praktijk)opdrachten die zij als bewijs van hun ontwikkeling inbrengen. Per leeruitkomst heeft de opleiding feedbackformulieren opgesteld met criteria die een voldoende prestatie beschrijven. Altijd geven tenminste twee partijen op basis van de beoordelingscriteria feedback op deze bewijsstukken. Bij de beoordeling van de opdrachten en in de medium en high stakes zijn verder telkens twee verschillende mensen vanuit de opleiding betrokken zoals een coach, vakdocent en/of onafhankelijke examinerator. Tevens hebben de praktijkbegeleiders een (adviserende) rol bij de beoordeling. Zij geven feedback op de opdrachten en brengen voorafgaand aan de high stakes een algemeen oordeel uit over het functioneren van de student. De opleiding geeft tot slot aan dat zij na aanvang de beoordelingscriteria gaat kalibreren en veel aandacht zal geven aan kalibratie en evaluatie van de medium en high stakes.

De examencommissie van de Graduate School van de Faculteit Maatschappij en Recht is belast met de kwaliteitsbewaking en borging van de toetsing van deze opleiding en lijkt goed op haar wettelijke taken te zijn toegerust. De Graduate School biedt meerdere professionele masters aan waardoor de examencommissie al ervaring heeft met opleidingen op dit niveau. In de gesprekken onderschrijft de examencommissie, vertegenwoordigd door de externe voorzitter, haar nauwe betrokkenheid bij de ontwikkeling van (de toetsing van) deze opleiding. Wekelijks nam een afvaardiging van de examencommissie deel aan de ontwikkelvergaderingen van de opleidingen. Doordat de examencommissie reeds vanuit andere opleidingen ervaring heeft met PT kon zij een belangrijke bijdrage leveren aan het maken van ontwerpkeuzes voor het toetsprogramma. In de gesprekken geeft de examencommissie aan dat zij van mening is dat de opleiding het

toetsstelsel goed heeft uitgewerkt. In de uitvoering zal blijken of het geschetste (ideaal)plaatje daadwerkelijk zoals bedoeld uitpakt en mede daarom zal zij straks betrokken zijn bij de eerdergenoemde kalibratie. Het panel concludeert dat opleiding en examencommissie in de basis goed grip hebben op de kwaliteit van de toetsing en dat tijdens de opleiding doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering plaatsvindt.

Ondanks deze conclusie constateert het panel twee belangrijke verbeterpunten die de opleiding in staat stelt nog meer valide en betrouwbaar te toetsen. Ten eerste vindt het panel de set met beoordelingscriteria bij sommige leeruitkomsten nog beperkt. In dat geval maken de criteria vooral duidelijk naar welke aspecten gekeken moet worden, maar niet welk prestatieniveau de opleiding daadwerkelijk verwacht. Dat speelt het sterkst bij de leeruitkomsten van de competenties 'Adviseren' en 'Professioneel werken'. Het panel doet de aanbeveling om voordat de opleiding van start gaat deze criteria nog eens voor te leggen aan alle vakdocenten en hierin waar mogelijk een verdiepings- en concretiseringsslag te maken. Daarbij geeft het panel als tip om de in de BoKS per leeruitkomst beschreven kennis- en vaardigheidscomponenten te gebruiken als input voor deze beoordelingscriteria. Vooral de vaardigheidscomponenten lenen zich volgens het panel goed om de criteria nog verder te verrijken. Als de opleiding eenmaal is gestart, is het belangrijk om de beoordelingscriteria in de reeds voorziene kalibratie samen met docenten, studenten en praktijkbegeleiders periodiek en grondig te evalueren en waar nodig aan te passen. Vanuit haar borgende rol kan de examencommissie erop toezien dat deze cyclus goed doorlopen wordt.

Ten tweede vraagt het panel zich af of de opleiding met het huidige aantal van 28 datapunten een voldoende compleet beeld krijgt om een valide oordeel te kunnen vormen over de ontwikkeling van de student. De opleiding onderbouwt in de gesprekken haar keuze voor het aantal datapunten op basis van hun ervaringen in de bacheloropleiding Toegepaste Psychologie. Daar heeft zij gemerkt dat als zij studenten vragen om alle opdrachten als datapunt in te zetten dit leidt tot een "feedbackmachine". Van zowel studenten, docenten als praktijkbegeleiders wordt dan te vaak gevraagd om input te geven op het werk van studenten. Dat leidt tot een hoge werklast, frustraties en gaat uiteindelijk ten koste van de kwaliteit van de feedback. Daarbij geeft de opleiding aan dat de opdrachten die studenten niet kiezen om hun leeruitkomsten aan te tonen wel gemaakt en vastgelegd moeten worden, aan bod komen in de leergemeenschap en voorwaardelijk zijn om andere vervolgoopdrachten te kunnen doen. En doordat elke opdracht zowel aan een leeruitkomst als aan één of meerdere competenties zijn verbonden, bekijken docenten deze wel allemaal.

Het panel begrijpt de ontwerpdilemma's van de opleiding en waardeert dat zij rekening houdt met de uitvoerbaarheid van het toetsstelsel. Het panel vindt echter wel dat de opleiding in haar streven naar een behapbare werkdruk voor alle betrokken partijen is doorgeschoten ten koste van met name de validiteit van de toetsing. Het huidige aantal datapunten is nu nog te laag om een compleet beeld te vormen van de ontwikkeling van de student. Dit geldt met name op het niveau van de leeruitkomsten. Deze bouwen niet op in complexiteit, maar vullen elkaar aan. Dan is feedback op één bewijsstuk van twee partijen (inclusief het bewijsstuk zelf) per leeruitkomst (te) mager. De zorg van het panel is ook dat niet alle tussentijds besproken feedback uit de leergemeenschap terugkomt in het portfolio, terwijl dat wel belangrijk is om in de high stakes beslismomenten mee te nemen. Tijdens deze momenten vormt de verkregen feedback namelijk de belangrijkste input. Volgens het panel dient de opleiding dus meer datapunten toe te voegen. Daarbij herhaalt het de aanbeveling bij standaard 2 onder *Onderzoek* en raadt in ieder geval aan

een leeruitkomst, opdracht en extra datapunt(en) in te richten waarmee studenten aantonen dat zij de vereiste basis aan (kwantitatieve) onderzoeksvaardigheden beheersen.

In het huidige toetsstelsel zijn reeds verschillende mogelijkheden aanwezig om het aantal datapunten uit te breiden. Het panel verwacht daarom dat de opleiding dit goed kan realiseren voorafgaand aan de start. Het panel wil daarbij graag enkele denkrichtingen meegeven. De opleiding kan ten eerste aan het toetsprogramma toevoegen dat studenten per leeruitkomst de feedback op beide (of in een enkel geval: alle vier de) relevante opdrachten in hun portfolio als datapunt dienen op te nemen. Ook zou zij de huidige opdrachten kunnen opdelen in deelopdrachten, kleinere beroepsproducten of beroepsprestaties die als extra datapunt kunnen dienen. Dan is de ontwikkeling van de student op de leeruitkomsten tevens beter inzichtelijk. Ten tweede kan de opleiding kijken naar de feedback op de opdrachten die zij vereist. Wellicht is het niet voor elke opdracht nodig om telkens twee mensen om schriftelijke feedback te vragen. De opleiding kan, met het oog op de werkdruk, ook onderzoeken welke betrokkenen nog meer feedback kunnen geven op de opdrachten, bijvoorbeeld peers, ouderejaarsstudenten, de doelgroep in de praktijk of collega's vanuit het lectoraat Psychologie voor een Duurzame Stad. Het panel hecht er hierbij aan te benadrukken dat de opleiding de verantwoordelijkheid bij de student legt om op slimme wijze feedback te verzamelen bij verschillende partijen. Dat kan bijvoorbeeld ook door studenten (achteraf) mondeling verkregen feedback te laten vastleggen en deze feedback te accorderen met "een druk op de knop", in plaats van alle betrokkenen schriftelijk feedback op de studenten te laten geven. In deze doorontwikkeling is tot slot ook een rol voor de examencommissie weggelegd om, zoals zij dat tot nu toe heeft gedaan, mee te denken en te monitoren of de gemaakte keuzes de gewenste verbetering brengen.

Het panel constateert op basis van voorgaande dat de opleiding met PT een goed passend toetsstelsel heeft gekozen voor deze opleiding. In de basis richt zij met behulp van ervaringen binnen andere opleidingen alle aspecten van PT adequaat in. De examencommissie heeft in dit proces goed meegedacht en is goed in positie om haar wettelijke rol in te vullen. Met betrekking tot validiteit en betrouwbaarheid nam de opleiding reeds enkele goede maatregelen. Het panel vindt nadere uitwerking en aanscherping van de beoordelingscriteria per leeruitkomst en het uitbreiden van het aantal datapunten wel belangrijke aanbevelingen om de toetsing verder te verbeteren. In de gesprekken erkent de opleiding deze verbeterpunten en geeft aan hiermee aan de slag te gaan. Het panel heeft door de reeds gewaardeerde open en ontwikkelingsgerichte houding van de docenten ook het vertrouwen dat zij deze aanbevelingen voortvarend zullen oppakken.

6.4 Graad en CROHO-onderdeel

Het panel adviseert om de volgende graad aan de opleiding toe te kennen: Master of Science
Het panel adviseert het volgende CROHO-onderdeel voor de opleiding: Gedrag en Maatschappij

Afkortingen

BoKS	Body of Knowledge & Skills
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
EC	European Credits
hbo	hoger beroepsonderwijs
HvA	Hogeschool van Amsterdam
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie
OER	onderwijs- en examenregeling
POP	Persoonlijk ontwikkelplan
PT	Programmatisch Toetsen
SPARK	Sustainable Psychology and Applied Research Knowledge

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de beperkte toetsing van de nieuwe opleiding Hbo-master Klimaatpsychologie en -gedrag van de Hogeschool van Amsterdam

Aanvraagnummer: AV-1338

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 83 • 2514 JG Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvao.net
www.nvao.net